

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P.Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Nr. 3ra-692/21 din 07.07.2021

**Dnei Domnica Manole
Președintele Curții Constituționale a RM**

Prin prezenta, în baza încheierii din 07 iulie 2021, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție Vă expediază sesizarea depusă de către sesizarea depusă de către Claudia Mandraburcă, reprezentată de către avocatul Andrei Mandraburcă, în vederea examinării constituționalității art. III pct. 21 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

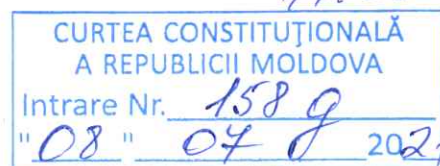
Anexă: copia încheierii din 07 iulie 2021 pe 7 pagini, sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate cu anexe pe 25 file .

Cu respect,

**Președintele Colegiului civil,
comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție**

Tamara Chișca-Doneva

Ex: T.Bradu

CABINETUL AVOCATULUI «MANDRABURCĂ ANDREI»

Nr. 01-07CCM/21 din 06.07.2021

Către CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ, cauza № 3ra-692/21

Din partea Mandraburcă Claudia
intimatei:

reprezentată de avocatul Mandraburcă Andrei

DEMERS

(privind ridicarea excepției de neconstituționalitate
în temeiul art. 12¹ Cod de Procedură Civilă)

Prin prezentul demers, avocatul Mandraburcă Andrei, care acționează în interesele intimatei Mandraburcă Claudia solicită admiterea prezentului demers de ridicare a excepției de neconstituționalitate a art. III pct. 21 al Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16.12.2016, cu transmiterea în adresa Curții Constituționale a sesizării formulate de către partea intimată cu privire la exercitarea controlului constituționalității a normei prin care au fost operate modificări la art. 24 alin 1. al Legii privind sistemul public de pensii.

În ceea ce urmează, partea intimată va argumenta necesitatea ridicării excepției de neconstituționalitate și exercitării controlului constituționalității a preverilor legale indicate, ținând cont de rigorile înaintării unei sesizări de neconstituționalitate la ÎNALTA CURTE.

SESIZARE CĂTRE
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 28

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Soțul intimatei, dl. Mandraburcă Alexandru, s-a stins din viață la data de 26.11.2019. Până la momentul decesului, acesta din urmă beneficia de o pensie pentru vechime în muncă în cuantum de 80% din salariu mediu al funcției de președinte al Judecătoriei Șoldănești. Până la momentul decesului reclamanta a fost în căsătorie cu Mandraburcă Alexandru timp de 44 de ani, iar la momentul de față nu s-a recăsătorit. La fel, urmează să

menționăm că, la momentul decesului soțului, reclamanta avea împliniți 67 de ani, având statutul de pensionară.

La data de 31.01.2020, intimata s-a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale cu cererea nr. 1 din 31.01.2020, prin care a solicitat stabilirea pensiei de urmaș în cuantum de 50 % din pensia soțului decedat - Mandraburcă Alexandru. Cererea a fost expediată în adresa recurentului la data de 12.02.2020, aceasta fiind recepționată de către autoritatea administrativă la data de 14 februarie 2020.

La data de 10 martie 2020 intimata recepționează scrisoarea nr. M-398/20 din 05.03.2020, prin care Casa Națională de Asigurări Sociale refuză în emiterea actului administrativ individual de stabilire a pensiei de urmaș, invocând argumentul că soțul acesteia beneficia de pensie conform Legii nr. 544-XIII din 20.07.1995, adică pentru vechime în muncă, iar autoritatea nu a găsit un temei legitim de stabilire a pensiei de urmaș din pensia pentru vechime în muncă.

Nefiind de acord cu această poziție a autorității administrative competente, intimata depune o cerere prealabilă, prin expedierea acesteia prin intermediul Poștei Moldovei în adresa recurentului la data de 09.04.2020, adică în termen de 30 de zile de la momentul recepționării refuzului.

Prin răspunsul la cererea prealabilă nr. M-882/20 din 19.05.2020, expediat de către recurent la data de 23.05.2020, recepționat de către intimată la data de 27.05.2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a refuzat emiterea unui act administrativ de stabilire a pensiei de urmaș, pe motivul invocat: *precum că soțul decedat nu era beneficiar de pensie pentru limită de vârstă sau de dizabilitate stabilită în condițiile art. 24 alin 1 al Legii 156-XIV din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.*

În aceste condiții, unica modalitate de apărare a dreptului intimitei de a beneficia de pensie de urmaș a fost depunerea unei acțiuni în ordine de contencios administrativ (acțiune în obligare).

Ca urmare a examinării cauzei în fond, la data de 29 octombrie 2020 Judecătoria Chișinău, s. Rîșcani a emis Hotărîrea № 3-1345/2020 din 29.10.2020, prin care a dispus:

- Acțiunea la cererea de chemare în judecată înaintată de Mandraburcă Claudia împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea refuzului, obligarea emiterii actului administrativ de stabilire și achitare a pensiei de urmaș, se admite parțial.
- Se anulează actul administrativ - scrisoarea № M-398/2020 din data de 05.03.2020 a Casei Naționale de Asigurări Sociale și № M-882/2020 din 10.05.2020 a aceleiași instituții privind respingerea acordării dreptului la pensie de urmaș.
- Se obligă Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent, să emită act administrativ individual prin care să stabilească și să achite pensia de urmaș lui Mandraburcă Claudia, începând cu 31.01.2020, în mărime de 50% din pensia aflată în plata a soțului decedat Mandraburcă Alexandru.
- În rest, acțiunea se respinge.

Prin Decizia Curții de Apel Chișinău № 3a-1418/20 din 20.04.2021 s-a respins cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale.

În cele de urmă, trebuie să menționăm că cererea de recurs depusă de către Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva Deciziei instanței de apel a fost declarată admisibilă, ceea ce constituie un argument pentru partea intimată de a ridica prezenta excepție de neconstituționalitate, urmărind scopul apărării dreptului legitim a dnei Mandraburcă Claudia de a beneficia de pensie de urmaș, în cuantum de 50% din pensia aflată în plata soțului decedat.

C. Obiectul sesizării

În această ordine de idei, solicităm Curții Supreme de Justiție de a sesiza Curtea Constituțională cu privire la controlul constituționalității art. III pct. 21 al Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16.12.2016, potrivit căruia:

«La articolul 24, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

«(1) Pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.»».

Prin acest articol, la care s-a făcut referire mai sus, au fost operate modificări la norma prevăzută de art. 24 alin 1 al Legii 156-XIV din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, normă care este aplicabil litigiului dedus judecării.

Norma cuprinsă în art. III pct. 21 al Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16.12.2016 nu a fost obiectul unei sesizări anterioare depuse în fața Înaltei Curți, ceea ce presupune că soluționarea în fond a prezentei sesizări este extrem de importantă pentru justa soluționare a cauzei.

D. Argumentarea incidentei încălcării în raport cu drepturile garantate de Constituția Republicii Moldova

Obiectul litigiului, pe marginea căruia partea intimată depune prezentul demers de ridicare a excepției de neconstituționalitate, are ca obiect obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a emite un act administrativ individual - *decizie de stabilire a pensiei de urmaș stabilită soțului supraviețuitor în cuantum de 50% din pensia aflată în plata soțului decedat*.

La caz, art. 24 alin 1 al Legii 156-XIV din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii în redacția anterioară modificărilor operate prin prevederea legală contestată, prevedea:

«Pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii în conformitate cu prezenta lege».

Prin modificarea operată, în esență a fost restrânsă aplicabilitatea normei în raport cu cercul de subiecți cărora aceasta li se aplică, iar beneficierea de pensie de urmaș, ca urmare a acestui fapt, se condiționează de tipul pensiei aflate în plata soțului decedat.

În această ordine de idei, considerăm că norma contestată, contravine Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, Constituției Republicii Moldova, precum și Legii cu privire la statutul judecătorului, și anume în partea prevederilor relevante enumerate în continuare.

Prevederi relevante ale Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale:

1. Potrivit art. 1 din Protocolul 1 al CEDO, «Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.».
2. Potrivit art. 14 al CEDO. Interzicerea discriminării:

«Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.»

3. Potrivit art. 1 din Protocolul 12 al CEDO:

«1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.

2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1».

Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1/1, 1994):

4. Articolul 1. Statul Republica Moldova:

«[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.»

5. Articolul 7. Constituția, Lege Supremă

«Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.»

6. Articolul 15. Universalitatea

«Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.»

7. Articolul 16. Egalitatea

*«1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.»*

8. Articolul 46. Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

« (1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire. [...] »

9. Articolul 47. Dreptul la asistență și protecție socială

«(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.»

10. Articolul 54. Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

« (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă

și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.»

Alte prevederi relevante:

11. Articolul 31 al Legii privind statutul judecătorului nr. 44-XIII din 20.07.1995 «Judecătorul și membrii familiei sale beneficiază de asistență medicală gratuită la nivel minim necesar și de alte garanții sociale prevăzute de lege».

E. Argumentarea pretinsei încălcări a drepturilor garantate de Constituția Republicii Moldova

Pensia de urmaș, de rînd cu alte tipuri de pensii, face parte din sistemul public de pensii ale Republicii Moldova, sistem care este conceput să protejeze beneficiarii acestor tipuri de prestații de diferite riscuri sociale, la caz, pensia de urmaș are menirea să asigure persoanei un trai decent ca urmare a pierderii întreținătorului.

Din avizele și notele informative la proiectul de **Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16.12.2016**, putem constata că prin proiectul de lege menționat, s-a urmărit scopul creării unui sistem de pensii unificat, echitabil și corect, în vederea reducerii inechităților din sistemul public de pensii. (*Avizul la proiectul de Lege a Comisiei Juridice, Numiri și Imunități*).

La caz, considerăm că prin modificarea operată la art. 24 al Legii nr. 156-XIV din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii - *reducerea inechităților* - se face prin suprimarea garanțiilor sociale unor anumite categorii sociale, fapt pe care îl considerăm a fi o încălcare a dreptului persoanei, la caz a intimatei, la asistență și protecție socială garantată de stat, precum și la un tratament bazat pe principiul egalității.

Riscurile sociale de pierdere a întreținătorului, sau «*văduvie*» cum este reglementat de art. 47 al Constituției Republicii Moldova, implică aceiași expunere socială, atît în cazul pierderii întreținătorului care beneficia de pensie pentru limită de vîrstă, cît și în cazul pierderii întreținătorului care beneficia de pensie pentru vechime în muncă. Considerăm că instituirea unei reglementări care limitează posibilitatea de a beneficia de pensie de urmaș în dependență de tipul pensiei soțului decedat - constituie o gravă încălcare a principiului non-discriminării garantat de art. 14 și art. 1 din Protocolul 12 al CEDO, precum și a principiului Egalității tuturor cetățenilor în fața legii și autorităților publice.

La fel, o limitare nejustificată, pe principii discriminatorii a dreptului la pensia de urmaș, din punctul nostru de vedere ar constitui o încălcare a dreptului la proprietate privată. Jurisprudența Curții Europene a Dreptului Omului, de nenumărate ori, a statuat că dreptul la pensie poate fi asimilat categoriei de «*bun*» în sensul Convenției.

Cadrul normativ existent pînă la operarea modificării în temeiul art. III pct. 21 al Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16.12.2016, oferea o «*speranță legitimă*» intimatei în faptul că aceasta ar trebui să beneficieze de pensie de urmaș în cuantum de 50% din pensia aflată în plata soțului decedat.

La caz, facem referire la practica existentă anterior modificărilor operate, de unde rezultă în mod cert că în cazuri similare, petiționarii au beneficiat de pensie de urmaș pentru pierderea întreținătorului care beneficia de pensie pentru vechime în muncă (*exemplu, cauzele civile examinată în ordine de apel - Decizia nr. 3a-1922/16 emisă de Curtea de Apel Chișinău, act judecătoresc menținut de către Curtea Supremă de Justiție, Decizia nr. 3a-1225/17 emisă de Curtea de Apel Chișinău, act judecătoresc menținut de către Curtea Supremă de Justiție*).

Mai mult decât atât, în practică au fost identificate precedente în care pensia de urmaș a fost stabilit pentru pierderea întreținătorului ce avea în plată pensie pentru vechime în muncă, chiar și după operarea modificărilor contestate (cazul Nina Beșan împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale - încheierea Curții Supreme de Justiție nr. 3ra-68/21 din 10.02.2021).

Existența unei practici în acest sens, prin care s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să stabilească pensie de urmaș pentru pierderea întreținătorului ce avea în plată pensie pentru vechime în muncă, de rînd cu argumentele invocate mai sus în susținerea neconstituționalității prevederii contestate, demonstrează necesitatea admiterii prezentei sesizări.

Și nu în ultimul rînd, considerăm că modificarea operată este una neconstituțională, reieșind și din faptul că măsura social-economică în acest caz, nu a fost proporțională cu scopul urmărit - reducerea inechităților. La acest capitol trebuie de menționat că asigurarea unui trai decent persoanei, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, nu este posibil de realizat prin suprimarea sau restrîngerea unor drepturi sau garanții sociale altor persoane.

În această ordine de idei, solicităm respectuos Înaltei Curții de exercita controlul și de a declara neconstituțională norma prevăzută de art. III pct. 21 al Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16.12.2016.

D. Lista documentelor relevante

- Decizia nr. 3a-1922/16 emisă de Curtea de Apel Chișinău la data de 22.02.2017;
- Decizia nr. 3a-1225/17 emisă de Curtea de Apel Chișinău la data de 24.10.2017;
- Încheierea Curții Supreme de Justiție nr. 3ra-68/21 din 10.02.2021;
- Avizul Comisiei juridice, numiri și imunități din 07.12.2016.

Cu o înaltă considerațiune,

Avocat
Mandraburcă Andrei

Dosarul nr. 3ra-692/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani – I. Secrieru-Cosleț
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – A. Bostan, G. Dașchevici, V. Negru

ÎNCHEIERE

07 iulie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Nicolae Craiu
Nina Vascan
Victor Burduh
Maria Ghervas

examinând cererea depusă de către Claudia Mandraburcă, reprezentată de către avocatul Andrei Mandraburcă, cu privire la sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. III pct. 21 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016,

în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea depusă de către Claudia Mandraburcă împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ,

constată:

La 22 iunie 2020, Claudia Mandraburcă a depus acțiune în procedura contenciosului administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ.

În motivarea acțiunii a invocat că a fost soția defunctului Alexandru Mandraburcă, decedat la 26 noiembrie 2019, fost președinte al Judecătoriei Șoldănești și care era beneficiar de pensie pentru vechime în muncă în cuantum de 21 240 de lei.

Reclamanta a notat că după decesul soțului, la 31 ianuarie 2020, s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cererea nr. 1 privind stabilirea pensiei de urmaș în cuantum de 50 % din pensia soțului decedat.

Prin scrisoarea nr. M-398/20 din 05 martie 2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a refuzat să emită un act administrativ individual de stabilire Claudiei Mandraburcă a pensiei de urmaș, invocând că soțul acesteia beneficia de pensie pentru vechime în muncă conform Legii cu privire la statutul judecătorului nr. 544-XIII din 20 iulie 1995. Respectiv, Casa Națională de Asigurări Sociale a constatat că nu există niciun temei legal potrivit căruia autoritatea de asigurări sociale de stat trebuia să stabilească pensia de urmaș din pensia pentru vechime în muncă a soțului decedat.

Considerând ilegal refuzul nr. M-398/20 din 05 martie 2020 emis de Casa Națională de Asigurări Sociale, la 09 aprilie 2020, reclamanta a depus cererea prealabilă nr. 2, solicitând stabilirea pensiei de urmaș în cuantum de 50 % din pensia soțului decedat.

Însă, prin răspunsul nr. M-882/20 din 19 mai 2020 Casa Națională de Asigurări Sociale a considerat întemeiat refuzul său din 05 martie 2020 și a respins cererea prealabilă.

Reclamanta a considerat ilegal refuzul organului de asigurări sociale de a-i stabili pensia de urmaș, deoarece în opinia sa întrunește condițiile impuse de lege, și anume a fost căsătorită cu Alexandru Mandraburcă timp de 44 de ani și după decesul acestuia nu s-a recăsătorit, fapt confirmat prin buletinul de identitate, certificatul de căsătorie și certificatul privind starea civilă.

De asemenea, Claudia Mandraburcă a remarcat că la momentul decesului soțului său avea împliniți 67 de ani și beneficia de o pensie în cuantum de 2 372,95 de lei, adică de 10 ori mai mică decât pensia de care beneficia soțul.

Reclamanta Claudia Mandraburcă a solicitat prin cererea de chemare în judecată:

- anularea refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. M-398/20 din 05 martie 2020, prin care s-a refuzat emiterea actului administrativ individual de stabilire a pensiei de urmaș;

- anularea refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. M-882/20 din 19 mai 2020, prin care s-a respins cererea prealabilă;

- obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită act administrativ individual favorabil, prin care să se stabilească Claudiei Mandraburcă pensie de urmaș în cuantum de 50 % din pensia soțului decedat Alexandru Mandraburcă, a cărei cuantum constituia 80 % din salariul funcției de președinte al judecătoriei, începând cu data de 26 noiembrie 2019 (ziua decesului soțului);

- obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită act administrativ individual favorabil, prin care să se dispună indexarea pensiei de urmaș stabilite, luând drept bază de calcul salariul funcției de președinte al judecătoriei.

Prin hotărârea din 29 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis parțial acțiunea depusă de către Claudia Mandraburcă.

S-au anulat actul administrativ – scrisoarea nr. M-398/2020 din 05 martie 2020 și nr. M-882/2020 din 10 mai 2020 emise de Casa Națională de Asigurări Sociale privind respingerea acordării dreptului la pensie de urmaș.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent, să emită act administrativ individual, prin care să stabilească și să achite Claudiei Mandraburcă pensia de urmaș, începând cu 31 ianuarie 2020, în mărime de 50 % din pensia aflată în plata soțului decedat Alexandru Mandraburcă.

În rest, acțiunea s-a respins (f.d. 62, 66-75).

La 09 noiembrie 2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 29 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea hotărârii și emiterea unei decizii noi, prin care să fie respinsă acțiunea ca neîntemeiată (f.d. 77). Din avizul de recepție a corespondenței DS8000429266AS rezultă că copia hotărârii motivate a fost notificată Casei Naționale de Asigurări Sociale la 23 noiembrie 2020 (f.d. 79). La 30 noiembrie 2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus motivarea apelului (f.d. 83-87).

La 30 noiembrie 2020, Claudia Mandraburcă a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 29 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea hotărârii în partea pretențiilor respinse și emiterea în această parte a unei decizii noi, prin care să fie admisă integral acțiunea (f.d. 82).

Astfel, instanța de recurs constată că la demararea căii de atac în ordine de apel, Casa Națională de Asigurări Sociale a respectat termenul de atac instituit la art. 232 din Codul administrativ.

Totodată, Colegiul atestă că prin încheierea din 19 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a declarat inadmisibil apelul depus de Claudia Mandraburcă, în temeiul art. 236 alin. (1) și (2) lit. e) din Codul administrativ, din motiv că motivarea apelului nu a fost depusă în termenul prevăzut de lege (f.d. 94-95).

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 20 aprilie 2021 a respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și a menținut hotărârea din 29 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani (f.d. 115, 116-125).

În consolidarea soluțiilor prima instanță și instanța de apel au reținut, în privința temeiului de inadmisibilitate invocat de pârât, că în cazul în care Casa Națională de Asigurări Sociale a considerat că cererea reclamantei nu ține de competența sa, urma să acționeze conform art. 74 din Codul administrativ. Mai mult ca atât, având în vedere că prezenta acțiune este una în obligare, aplicabile sunt dispozițiile art. 208 alin. (3) din Codul administrativ.

În privința fondului cauzei, instanțele inferioare au constatat că reclamanta corespunde cerințelor impuse de art. 24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, deoarece se afla în căsătorie cu defunctul din anul 1975, iar după decesul soțului nu s-a recăsătorit.

La fel, instanțele au dedus că art. 26 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 nu indică expres că în cazul în care defunctul beneficia de pensie pentru vechime în muncă, baza de calcul pentru pensia de urmaș constă în pensia potențială de dizabilitate severă. Respectiv, nu este just de a egala situația deținătorilor de pensie pentru vechime în muncă și cea a persoanelor ce beneficiau de pensie de dizabilitate accentuată sau medie.

Astfel, în condițiile speței, Claudia Mandraburcă urma să beneficieze de o pensie de urmaș conform proporției prevăzute la art. 25 lit. (b) în coroborare cu art. 26 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 din pensia aflată în plată lui Alexandru Mandraburcă, conform deciziei din 27 noiembrie 2019 și actelor judecătorești emise în acest sens.

Cu referire la obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să indexeze pensia, instanțele inferioare au remarcat că mențiunea în cauză nu urmează a fi expusă expres în actul emis de instanța de judecată, ci aplicat de către organul asigurărilor sociale, conform art. 13 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998.

În fortificarea poziției primei instanțe, Curtea de Apel a precizat că statul este obligat să ia măsuri ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, iar una din aceste obligații este garantată de art. 9 lit. c) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, și anume dreptul la pensia de urmaș.

În acest sens, instanța de apel a observat că, la momentul decesului, Alexandru Mandraburcă îndeplinea condițiile stabilite în Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 și putea beneficia și de pensia pentru limita de vârstă, fapt ce

denotă netemeinicia argumentelor Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că Legea cu privire la statutul judecătorului nu prevede posibilitatea stabilirii pensiei de urmaș.

Referitor la argumentul Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că prima instanță incorect a dispus achitarea pensiei de urmaș începând cu 31 ianuarie 2020, instanța de apel a subliniat că dreptul Claudiei Mandraburcă a luat naștere odată cu manifestarea voinței acesteia, care s-a realizat la 31 ianuarie 2020.

La 26 aprilie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus prin poștă electronică la Curtea de Apel Chișinău recurs nemotivat împotriva deciziei din 20 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea integrală a deciziei recurate și emiterea unei decizii noi (f.d. 125, 126).

La 12 mai 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus prin poștă electronică la Curtea de Apel Chișinău și la Curtea Supremă de Justiție motivarea recursului împotriva deciziei din 20 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 128, 129-132, 141, 142-145).

Argumentele recursului în esență se rezumă la faptul că instanțele inferioare nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele ce au importanță pentru justa soluționare a cauzei, iar drept consecință au interpretat și aplicat în mod eronat normele de drept material pertinente la caz.

În opinia recurente, instanța de apel a interpretat și aplicat eronat dispozițiile art. 24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, or, din interpretarea acestora rezultă cert că pensia de urmaș se acordă doar dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limita de vârstă sau de pensie de dizabilitate, în caz contrar se stabilește procentual din pensia potențială de dizabilitate severă.

Astfel, din motiv că soțul decedat al intimatei beneficia de o pensie pentru vechime în muncă, la caz nu sunt aplicabile prevederile art. 25 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998.

Totodată, conform art. 11 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, persoana care poate obține mai multe categorii de pensii poate opta pentru o singură categorie, iar rolul organului de asigurări sociale este de a analiza oportunitatea unui transfer.

Succesiv, recurenta a considerat că dreptul la opțiune se acordă de la data depunerii cererii și documentelor necesare, iar în speță nu este clar prin care înregistrări se confirmă că intimata s-a adresat la 31 ianuarie 2020 Casei Naționale de Asigurări Sociale cu solicitarea de a-i fi stabilit dreptul la pensia de urmaș.

Ba mai mult ca atât, intimata nici nu s-a adresat organului de asigurări sociale teritorial cu o solicitare de stabilire a pensiei de urmaș, ci s-a adresat nemijlocit la organului ierarhic superior – Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere prealabilă. În aceste circumstanțe, la caz, nu a fost emis vreun act administrativ individual de stabilire sau respingere a unei cereri privind solicitarea unui astfel de drept.

Prevederile art. 40 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 stabilesc cert că decizia privind stabilirea pensiei sau respingerea cererii de pensionare pot fi contestate la Casa Națională de Asigurări Sociale, iar în caz de dezacord cu decizia emisă, aceasta poate fi contestată în instanța de contencios administrativ.

Astfel, recurenta a menționat că, prin prisma dispozițiilor art. 165 alin. (1) din Codul administrativ, în speță, lipsește actul administrativ individual defavorabil, care trebuia contestat cu cerere prealabilă la Casa Națională de Asigurări Sociale. Prin urmare, la caz, nu a fost respectată procedura prealabilă, deoarece nu există vreun act administrativ individual.

Din acest considerent, instanțele inferioare eronat au apreciat că, potrivit Codului administrativ, scrisorile nr. M-398/20 și nr. M-882/20 ale Casei Naționale de Asigurări Sociale sunt acte administrative individuale.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale a solicitat prin cererea de recurs casarea deciziei din 20 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău emiterea unei decizii noi.

Prin referința depusă la 15 iunie 2021, intimata Claudia Mandraburcă a considerat recursul Casei Naționale de Asigurări Sociale ca fiind neîntemeiat și a solicitat respingerea recursului, cu menținerea deciziei din 20 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 29 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Prin încheierea din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție s-a declarat admisibil recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei din 20 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău și s-a numit spre examinare în fond, în complet de cinci judecători.

La 08 februarie 2021, intimata Claudia Mandraburcă, reprezentată de către avocatul Andrei Mandraburcă, a depus cererea cu privire la sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. III pct. 21 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

Studiind cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea urmează a fi admisă, cu remiterea acesteia Curții Constituționale, din următoarele considerente.

Conform art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

Alineatul (2) al aceluiași articol prevede că la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Conform § 82 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În § 83 al aceleiași hotărâri, Curtea a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la § 82.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ constată că, la caz, sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă, precum și în hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016 a Curții Constituționale.

Astfel, obiectul excepției de neconstituționalitate – art. III pct. 21 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016 intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către partea în proces, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, precum și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect, motiv din care cererea înaintată urmează a fi admisă.

Cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normei contestate, depusă de către intimată, constituie o prerogativă a acestuia, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către Curtea Constituțională, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

Totodată, ca rezultat al admiterii cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a amâna examinarea cauzei în ordine de recurs, reieșind din dispozițiile art. 12¹ alin. (3) din Codul de procedură civilă, conform cărora ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Din considerentele enunțate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite cererea depusă de către Claudia Mandraburcă, reprezentată de către

avocatul Andrei Mandraburcă, cu privire la sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. III pct. 21 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

Conform art. 195 și 230 din Codul administrativ și în conformitate cu art. 12¹ din Codul de procedură civilă, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

dispune:

Se admite cererea depusă de către Claudia Mandraburcă, reprezentată de către avocatul Andrei Mandraburcă, cu privire la sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. III pct. 21 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea depusă de către Claudia Mandraburcă, reprezentată de către avocatul Andrei Mandraburcă, în vederea examinării constituționalității art. III pct. 21 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

Se amână examinarea cauzei în ordine de recurs, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

/semnat/

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

/semnat/

Nicolae Craiu

/semnat/

Nina Vascan

/semnat/

Victor Burduh

/semnat/

Maria Ghervas

Copia corespunde cu originalul,
judecătorul

Maria Ghervas